КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ТОВАРДЫК РЫНОКТОРУНДАГЫ АТААНДАШТЫКТЫН АБАЛЫ ЖАНА АТААНДАШТЫК ЭРЕЖЕЛЕРИНИН БУЗУЛУШУНА БӨГӨТ КОЮУ БОЮНЧА КӨРҮЛГӨН ЧАРАЛАР ЖӨНҮНДӨ 2024-ЖЫЛДЫН ОТЧЕТУ

1. КИРИШҮҮ

2024-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын товардык рынокторундагы атаандаштыктын абалы жана атаандаштыктын эрежелерин бузууга бөгөт коюу боюнча көрүлгөн чаралар жөнүндө жылдык отчет (мындан ары - Жылдык отчет) Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамынын 4-беренесине ылайык түзүлдү.

Жылдык отчет Кыргыз Республикасынын рынокторундагы атаандаштыктын абалы жана Кыргыз Республикасында экономиканы турукташтыруу жана өнүктүрүү боюнча көрүлүп жаткан чаралар жөнүндө маалыматтарды камтыйт.

Жылдык отчеттун максаты коомчулукка жыл сайын атаандаштыкты коргоо жана өнүктүрүү жана монополиялык ишмердүүлүктүн, ак ниетсиз атаандаштыктын алдын алуу, чектөө, бөгөт коюу боюнча кабыл алынган чараларды, ошондой эле Кыргыз Республикасынын рынокторундагы шарттарынын натыйжалуулугун түзүү жана камсыз кылуу жөнүндө маалымдоо.

Атаандаштык белгилүү эрежелерге ээ болгон мамлекет менен чарба жүргүзүүчү субъекттердин ортосундагы, өлкөнүн атаандаштык мыйзамдарында белгиленген мамилелердин өзгөчө бир чөйрөсүн түзөт. Рыноктогу атаандаштык бизнести өнүктүрүүнүн негизин түзөт жана рыноктук механизмдин мүмкүнчүлүктөрүн толук ишке ашырууну камсыздайт.

Мамлекеттик монополияга каршы орган тарабынан 2024-жылы атаандаштыкты өнүктүрүү жана атаандаштыктын эрежелерин бузуунун алдын алуу боюнча төмөнкү иштер жүргүзүлдү:

2. Кыргыз Республикасынын монополияга каршы мыйзамдары жана аны өркүндөтүү

2024-жылдын 7-августундагы № 162 Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына ("Ишкердиктин субъекттерине текшерүүлөрдү жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө", "Атаандаштык жөнүндө" Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына) өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Мыйзамы кабыл алынды, анда төмөндөгүлөр каралган:

"Ишкердиктин субъекттерине текшерүүлөрдү жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө" Мыйзамдын бөлүгүндөгү өзгөртүүлөр, ушул мыйзамдын ишкердик субъекттеринин монополияга каршы органынын мыйзамдарына каршы келген аракеттеринде, керектөө бааларын жогорулатуу (төмөндөтүү) белгилери боюнча монополияга каршы органдын текшерүүлөрүнүн тартибин жана жол-жоболорун, социалдык маанилүү товарларга бааларды мамлекеттик жөнгө салууда, ошондой эле Евразия экономикалык комиссиясынын жүйөлүү сунуштамасында жөнгө салбай тургандыгын аныктайт.

<u>"Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамдын бөлүгүндө:</u>

- ушул Мыйзамдын жоболору ата мекендик жана/же чет өлкөлүк жактардын же болбосо уюмдардын ортосунда Кыргыз Республикасынын аймагынан тышкары жетишилген макулдашууларга, ошондой эле эгерде мындай макулдашуулар же аракеттер Кыргыз Республикасынын аймагындагы атаандаштыктын абалына таасир этсе;
- трансчекаралык рыноктордогу атаандаштыктын жалпы эрежелери менен жөнгө салынган мамилелерге жайылтылбайт;
- "картель" түшүнүгүн киргизүү жана чарбакер субъект жана чарбалык иштерди координациялоо сыяктуу айрым аныктамаларды тактоо;
- коллективдүү үстөмдүк жөнүндөгү жоболорду тактоо;
- жамааттык үстөмдүк жөнүндө жоболорду тактоо;
- мамлекет атаандаштыкты мыйзам менен чектөөгө укуктуу болгон учурларды көрсөтүүдө;
- кызматкерлерге жүктөлгөн милдеттерди аткарууда автоматташтырылган маалымат (маалыматтык системалардан) маалыматка жетүү укугун тактоодо.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 25-ноябрындагы №713 “Кыргыз Республикасынын монополияга каршы мыйзамдары жаатында жөнгө салуу жана көзөмөлдөө боюнча ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан контроль жүргүзүүнүн тартибин бекитүү жөнүндө” токтому кабыл алынган, анда:

- контролдоо ишин жүргүзүүдө монополияга каршы органдын жана анын кызматкерлеринин укуктары жана милдеттери;
- контролдоо иш-чараларынын башталышы жана аякташы, ошондой эле мындай иш-чаралардын натыйжалары боюнча тиешелүү акты түзүү талаптары;
- контролдоо ишин жүргүзүү процессинде контролдун субъекттеринин укуктарын коргоо;
- контролдук иш-чаралардын жүрүшүндө аныкталган бузуулар боюнча көрүлгөн чаралар;
- контролдоо ишин жүргүзүүдө жана мыйзамсыз аракеттерди (аракетсиздикти) жасаганда өзүнүн функцияларын жана кызматтык милдеттерин талаптагыдай аткарбаган учурда Монополияга каршы органдын жоопкерчилиги.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 2-декабрындагы №724 “Чийки сүткө базалык бааны белгилөө жөнүндө” токтому кабыл алынган.“Чийки сүткө базалык бааны белгилөө жөнүндө”токтому менен чийки сүткө базалык бааны белгилөө тартиби бекитилди, бааны белгилөөдө мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, чарба жүргүзүүчү субъекттер жана башка кызыкдар жактар тарабынан жетекчиликке алынуучу жол-жоболорду аныктайт.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 19-июнундагы №320 токтому менен “Борборлоштурулган ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызмат көрсөтүүлөрүнө тарифтерди аныктоо” тартиби бекитилген.

Бул Борборлоштурулган ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызмат көрсөтүүлөрүнө тарифтерди аныктоо тартиби суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу ишканалары (уюмдары) тарабынан көрсөтүлүүчү борборлоштурулган ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарын көрсөтүү үчүн тарифтерди түзүү боюнча бирдиктүү методикалык көрсөтмө болуп саналат.

Тартиптин негизги максаттары болуп төмөнкүлөр саналат:

1) борборлоштурулган ичүүчү суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарын көрсөтүү үчүн тарифтерди негизсиз белгилөөгө жана жогорулатууга жол бербөө;

2) керектөөчүлөрдү ичүүчү сууну этияттык менен пайдаланууга жана ресурстарды үнөмдөөчү технологияларды колдонууга дем берүү;

3) борборлоштурулган суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу кызматтарын көрсөтүү менен байланышкан чыгымдардын ордун толтуруу.

3. Экономиканын айрым тармактарындагы атаандаштыктын абалын талдоо.

2024-жылы республиканын товардык рынокторунун түзүмү төмөндөгүдөй:

1. *Табигый монополиялардын товардык рыноктору*

Табигый монополиялардын чөйрөлөрү "Кыргыз Республикасындагы табигый монополиялар жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 2-1-беренесинде аныкталган.

Монополияга каршы мамлекеттик орган - Монополияга каршы жөнгө салуу кызматы (мындан ары - Кызмат) отун-энергетикалык комплекс чөйрөсүндөгү жөнгө салууну кошпогондо, табигый монополиялардын субъекттеринин ишин мамлекеттик жөнгө салууну жүзөгө ашырат.

2025-жылдын 1-январына карата табигый монополиялардын субъекттеринин мамлекеттик реестрине (мындан ары - Реестр) киргизилген чарбакер субъекттердин жалпы саны **102** бирдикти түзөт.

Кызмат тарабынан жөнгө салынуучу табигый монополиялардын чөйрөлөрүнүн тизмеси	**Чарбакер субъекттердин саны**

Жалпы пайдалануудагы электр байланыш жана почта байланыш кызмат көрсөтүүлөрү	**3**
Борбордоштурулган суу менен жабдуу жана суу бөлүштүрүү	**87**
Темир жол ташуулары	**10**
Эл аралык жана транзиттик учууларды аэронавигациялык тейлөөнү кошпогондо, учууларды аэронавигациялык тейлөө;	**1**
Ички авиаташууларды жерде тейлөө	**1**

*Реестр Кызматтын сайтында жайгаштырылган: - https://antimonopolia.gov.kg/ru/%d1%80%d0%b5%d0%b5%d1%81%d1%82%d1%80-%d1%81%d1%83%d0%b1%d1%8a%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%be%d0%b2-%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b5%d1%81%d1%82%d0%b2%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8b%d1%85-%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bf/

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2024-жылдын 9-январындагы № 1 "Ишкердик субъекттерине текшерүүлөрдү жүргүзүүгө убактылуу тыюу салууну (мораторий) киргизүү жөнүндө" Жарлыгын аткаруу максатында 2024-жылы ишкердиктин субъекттерине, анын ичинде табигый монополиялардын субъекттерине пландуу текшерүүлөр **демилгеленген эмес.**

“Кыргыз Республикасындагы табигый монополиялар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2013-жылдын 18-февралындагы № 83 токтому менен бекитилген мамлекет тарабынан жөнгө салынуучу чарбакер субъекттердин товарларына (иштерине, кызмат көрсөтүүлөрүнө) бааларды (тарифтерди) аныктоонун тартиби жөнүндө жобого ылайык, Кызмат тарабынан кийинки иштер жүргүзүлүп, **2019-жылдан бери, башкача айтканда 5 жылдан бери** табигый монополиялардын субъекттерине тарифтер кайра каралбагандыгын белгилей кетүү керек:

1. “Радиорелейлик магистралдык, телекөрсөтүү жана радиоуктуруу боюнча республикалык өндүрүштүк бирикмеси” ААКсы (РМТ РРӨБ) - Кызматтын 2024-жылдын 21-февралындагы № 9 буйругу менен санариптик форматтагы телекөрсөтүү кызматына тариф (социалдык пакети кайра каралып, 1 сааттык берүү үчүн 36 029 сом өлчөмүндө белгиленген).

2. «Кыргызтелеком» ААКсы:

- Кызматтын 2024-жылдын 9-июлундагы № 42 буйругу менен «Кыргызтелеком» ААКсы үчүн «Телефон канализация системасынын аянтын үчүнчү жактарга пайдаланууга берүү» кызматына тариф айына 1 канал/км үчүн 818 сом деп белгиленген. Долбоордук деңгээлинен тарифтердин төмөндөшү 36% түздү.

- Кызматтын 2024-жылдын 30-августундагы № 57 буйругу менен «Кыргызтелеком» ААКга жергиликтүү телефон байланышын берүү келишиминин мамлекеттик тилде формасы макулдашылган. Келишимдин расмий тилдеги формасы 2020-жылы макулдашылган.

3. «Кыргыз почтасы» ААКсы:

Кызматтын 2024-жылдын 7-октябрындагы № 63 буйругу менен «Кыргыз почтасы» ААКсына почта байланышын көрсөтүү боюнча Типтүү келишимдин формасы макулдашылган.

2024-жылга карата Товардык рыногуна талдоо жүргүзүү планына ылайык, жөнгө салынуучу почта байланышы рыногунун табигый монополиялардын абалынан атаандаштык абалына өтүү мүмкүнчүлүгүн баалоо үчүн почта байланышы рыногуна талдоо жүргүзүлгөн.

Анализдин жыйынтыгы көрсөткөндөй, «Кыргыз почтасы» ААКнын үлүшү, же мамлекеттик почта кызматынын ички кат жүзүндөгү корреспонденцияларды жөнөтүү секторундагы үлүшү туруктуу жана өзгөрүүсүз бойдон калууда:

- 2022-жылдын жыйынтыгы боюнча – 94,3%;
- 2023-жылдын жыйынтыгы боюнча - 92,6%.

Ата мекендик жазуу жүзүндөгү корреспонденциялар секторунда мамлекеттик эмес операторлордун үлүшү болгону: 2022-жылы - 5,7%, 2023-жылы - 7,4% түздү.

«Кыргызпочтасы» МИнин кеңири тармакталган түйүнү кат-кабарларды республиканын эң алыскы айылдарына жана райондоруна чейин жеткирүүгө мүмкүндүк берет, буга рыноктогу башка операторлордун мүмкүнчүлүгү жок. Жеке компаниялар почта кызматтары чөйрөсүн негизинен ири шаарларда өздөштүрүп жаткандыктан, бул айыл жергесинде керектөөчүлөрдү тейлөө сапатынын начарлашына жана почта кызматтарынын физикалык жактан жеткиликсиз болушуна алып келүүдө.

Бүгүнкү күндө Кыргызстанда универсалдуу почта кызматтарын көрсөтүү секторун кошпогондо, почта байланышы рыногунун бардык секторлорунда эркин атаандаштык өкүм сүрүүдө (кат жүзүндөгү корреспонденциялар).

Мындай жагдай дүйнөлүк практикага туура келип, бул тармактын экономикалык өзгөчөлүктөрү менен шартталат. Батыш Европада жана Түндүк Америкада мамлекеттик операторлордун үлүшү 98 пайызды, Чыгыш Европада 95 пайызды түзөт.

«Почта байланышы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, **универсалдуу почта байланышы кызматына** - пайдалануучуга өлкөнүн аймагында жалпыга жеткиликтүү тарифтер боюнча көрсөтүлүүчү почта байланышынын эң зарыл (кат-кабар жөнөтмөлөрү) кызматы **камтылат.**

Жогоруда айтылгандардын негизинде, жазуу жүзүндөгү кат-кабарларды жөнөтүү маанилүү кызмат болуп саналат, башкача айтканда, коомдук мааниге ээ.

Дүйнөдөгү универсалдуу почта байланыш кызматтарынын курамын деталдуу талдоо көрсөткөндөй, почта байланыш кызматы универсалдуу болуп саналат, эгерде ал:

- өлкөнүн бардык аймагында бирдиктүү маалыматтык мыйзам чыгаруу, салык жана социалдык саясатты жүргүзүү үчүн зарыл;
- коомдук мааниге ээ;
- мурдатан калыптанып калган салттарга ээ, алардын бузулушу жарандардын бакубаттуулугуна жана алардын мамлекеттин туруктуулугуна жана стабилдүүлүгүнүн кабыл алышына терс таасирин тийгизет;
- мамлекет өзүнө алган эл аралык милдеттенмелерге ылайык колдонулат.

Жогорудагынын негизинде. эл аралык тажрыйбанын негизинде, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын эске алуу менен, республиканын баардык аймактарына жогорку сапаттагы универсалдуу почта кызматтарын көрсөтүүнү камсыз кылуу максатында, бүгүнкү күндөгүдөй, айрым категориядагы жана белгилүү бир салмактагы ички жазуу жүзүндөгү кат-кабарларды жөнөтүү үчүн тарифтерди **мамлекеттик гана жөнгө салууга** калтыруу максатка ылайык.

Белгилей кетсек, өткөн жылдарда жазуу жүзүндөгү кат-кабарларды жөнөтүү менен катар «Кыргыз почтасы» мамлекеттик ишканасынын төмөнкү кызматтары да жөнгө салынчу:

- баалуу каттардагы административдик материалдарды кабыл алуу жана жеткирүү, административдик материалдар үчүн айыптарды кабыл алуу кызматтары (2009-жыл);
- почта жөнөтмөсүн (жөнөкөй, заказдык, телеграфтык) жеткирүү жөнүндө билдирүүнү жөнөтүү (2010-ж, 2011-ж.).

Андан кийин, почта байланышы рыногунун өнүгүшүнө байланыштуу бул кызматтардын бардыгы мамлекеттик жөнгө салуудан алынып салынган.

Рынокту талдоо көрсөткөндөй, 2022-2023-жылдарга «Кыргыз почтасы» ААКнын үлүшү 94,4%дан 92,6%га чейин азайган. «Кыргыз почтасы» ААКсы жазуу жүзүндөгү кат-кабарларды жөнөтүү боюнча кызмат көрсөтүүчү жалгыз мекеме эмес. Рынокто чакан үлүштөрү менен башка субъекттер дагы бар. Бул субъекттердин биринин максималдуу үлүшү 2,4% түзөт.

Жогорудагылардын негизинде, почта байланышы рыногунун өзгөргөн шарттарын эске алуу менен 2025-жылы “Кыргыз Республикасындагы табигый монополиялар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүү менен почта байланышы рыногун табигый монополия чөйрөсүнөн атаандаштыкка өткөрүү мүмкүнчүлүгү жөнүндө маселе каралат.

4. «Кыргыз темир жолу» улуттук компаниясы» мамлекеттик ишканасы.

“Кыргыз темир жолу” УК” мамлекеттик ишканасы Кытай-Кыргызстан-Өзбекстан темир жолун куруу долбоорун ишке ашырууга жигердүү катышып, тараптар, 2023-жылдын орто

ченинде долбоордун техникалык-экономикалык негиздемесин биргелешип иштеп чыгууну аякташкан, анын жыйынтыгында аталган темир жол линиясын куруунун техникалык жана экономикалык максатка ылайыктуулугу тастыкталган. Кытай-Кыргызстан-Өзбекстан темир жолунун жалпы узундугу Кыргыз Республикасынын аймагы аркылуу 311,75 чакырымды түзөт, каттам Торугарт-Арпа-Кош-Дөбө-Макмал-Жалал-Абад аркылуу өтөт.

Белгилей кетсек, Балыкчы-Кочкор темир жолунун курулушун “Кыргыз темир жолу” УК” мамлекеттик ишканасы каржылап жатат. Кыргыз темир жолу Балыкчы-Кочкор темир жолунун курулушуна таза кирешенин 50 пайызын бөлүүдө. Курулуш «Кыргыз темир жолу» УК» мамлекеттик ишканасынын өздүк каражатынын эсебинен жүргүзүлүүдө. Курулуш иштери 2022-жылдын 31-мартында башталып, келерки жылы бүтөт.

Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникациялар министрлигинин жүк ташуу тарифтерин жогорулатуу жөнүндөгү кайрылуусунун негизинде, ошондой эле "Кыргыз темир жолу" МИнин ички автожол тармагын өнүктүрүүгө жана жаңы темир жол магистралдарын ("Кытай-Кыргызстан-Өзбекстан", "Балыкчы-Тамчы-Чолпон-Ата") курууга, ошондой эле "Кочкор-Кара-Кече-Макмал" темир жол линиясын куруу долбоорун иштеп чыгууга жана ишке ашырууга багытталган инвестициялык пландарын жана долбоорлорун ишке ашыруу боюнча "Кыргыз темир жолу" МИнин берген материалдарынын негизинде, келтирген стратегиялык маанилүү факторлорун эске алуу менен, Кызмат учурда темир жол аркылуу жүк ташуу тарифтерин жогорулатууну мүмкүн деп эсептеди.

Кыргыз Республикасынын Транспорт жана коммуникациялар министрлигинин республика ичиндеги бардык темир жол каттамдары боюнча ЛЮКС жана ВИП категориясындагы вагондордо жүргүнчүлөрдү ташуу үчүн атайын (белгиленген) тарифти макулдашууга байланыштуу, ошондой эле Бишкек-II ст. – Кайыңды ст. багытына тиешелүү Транспорт жана коммуникациялар министрлигинин буйруктарына киргизилип жаткан өзгөртүүлөргө,Кызмат макулдугун берди.

5. «Кыргызаэронавигация» МИси.

Кызмат «Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасынын «Авиа Траффик Компани» ЖЧКсына аэронавигациялык кызмат көрсөтүүлөргө (АНКК) тарифти колдонуу боюнча кайрылуусунун алкагында иштерди жүргүзгөн.

"Кыргызаэронавигация" мамлекеттик ишканасынын жана "АвиаТраффик компани" ЖЧКсынын өкүлдөрүнүн катышуусу менен Кызматтын аянтчасында өткөрүлгөн жумушчу жолугушуулардын алкагында, тараптар Бишкек шаарына аргасыз конуу менен Москва-Ош каттамы (рейс AVJ966) эл аралык ташуу болуп саналаарын жана "АвиаТраффик Компани" ЖЧКсы тарабынан төлөм жүргүзүлө тургандыгын түшүнүштү.

Кызмат "Кыргызаэронавигация" МИ бардык авиакомпаниялар үчүн АНО кызматтарын көрсөтүүгө келишимдерди түзүүдө **бирдей мамилени камсыз кылуусу** жана монополияга каршы органдын 2022-жылдын 17-февралындагы №1 буйругу менен макулдашылган Типтүү келишимдин формасын так жетекчиликке алуусу зарыл экендигин белгиледи.

Ошондой эле, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигине жана «Кыргызаэронавигация» мамлекеттик ишканасына «эл аралык ташуу» деген сөздөр боюнча сунуштарды тез арада киргизүү максатка ылайыктуу, бул тууралуу «эл аралык ташуу» деген сөздү иштеп чыгуу үчүн жумушчу топ түзүү үчүн кат жөнөтүлгөн.

6.«Роял Бич» ЖЧКсына, «ЦО Радуга» ЖЧКсына, КР Президентинин Иш башкармалыгына караштуу «Ысык-Көл Аврора» санаторийи» МИсине ичүүчү сууну берүү жана канализациялык агындыларды кабыл алуу боюнча **кызмат көрсөтүүлөр,** ошондой эле кызмат көрсөтүү боюнча келишимдин типтүү формасы **макулдашылды**. Ошондой эле, аймактык бөлүмдөр тарабынан суу менен камсыздоо жана саркынды сууларды чыгаруу боюнча тарифтерди белгилөө маселеси боюнча Жалал-Абад облусунда – 4 суб., Чүй облусунда – 6 суб., Ысык-Көл облусунда – 8 суб., Талас облусунда – 6 суб., Ош шаары боюнча – 3 суб., Ош облусу

боюнча – 1 суб., Нарын облусу боюнча – 1 суб. менен коомдук талкуулар өткөрүлдү. Тарифтер бекитилди.

2.Үстөмдүк абалды ээлеген чарбакер субъекттердин катышуусундагы товардык рыноктор

01.01.2025-жылга карата Кыргыз Республикасынын товардык рынокторунда үстөмдүк абалды ээлеген чарбакер субъекттердин мамлекеттик реестрине (мындан ары – Мамлекеттик реестр) киргизилген чарбакер субъекттердин жалпы саны – **103**, анын ичинен:

республикалык реестрде – **28 субъект**;

аймактык реестрлерде – **75 субъект**.

Мамлекеттик реестр Кызматтын сайтында жайгаштырылган https://antimonopolia.gov.kg/ru/%d1%80%d0%b5%d0%b5%d1%81%d1%82%d1%80-%d0%b4%d0%be%d0%bc%d0%b8%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%82%d0%bd%d1%8b%d1%85-%d1%81%d1%83%d0%b1%d1%8a%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%be%d0%b2/

2024-жылы, аталган Реестрге маалыматтык сервистерге, тиркемелерге, маалымат базаларына жетүү аркылуу жүргүнчүлөр менен такси айдоочуларынын ортосундагы маалыматтык өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашыруу кызматы боюнча **«Яндекс.Такси.Корп» ЖЧКсы** жана электрондук санариптик кол тамганы берүү боюнча **«Дос Тек Групп» ЖЧКсы** киргизилди.

«Скай Мобайл» ЖЧКсынын Кыргыз Республикасынын товардык рынокторунда үстөмдүк абалды ээлеген чарбакер субъекттердин мамлекеттик реестринен чыгаруу жөнүндө өтүнмөсүнүн негизинде, жүргүзүлгөн кыймылдуу радиотелефон байланыш кызматтарынын товардык рыногундагы атаандаштыктын абалына талдоонун жыйынтыгы боюнча, Кызматтын 2023-жылдын 4-августундагы № 30 буйругу менен **аталган Реестрге өзгөртүүлөр киргизилип**, ага ылайык **«Скай Мобайл» ЖЧКсы, «НУР Телеком» ЖЧКсы, «Альфа Телеком» ЖАКсы Реестрге «кыймылдуу радиотелефон тармагынын кызматтары» боюнча жамааттык үстөмдүк шарттарында киргизилди.**

Үстөмдүк абалды ээлеген чарбакер субъекттердин (доминанттардын) ишине «Атаандаштык жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарына ылайык экономикалык-статистикалык байкоо жүргүзүлөт.

Экономикалык-статистикалык байкоонун алкагында, Кызмат тарабынан төмөнкү иштер аткарылды.

Күйүүчү май рыногу.

2024-жылы Монополияга каршы жөнгө салуу кызматы менен нефтетрейдерлердин ортосунда «Баа түзүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын алкагында 2023-жылы түзүлгөн мунай заттар рыногунда кызматташуу жөнүндө Макулдашуунун алкагында иштер улантылды.

2024-жылдын башынан бүгүнкү күнгө чейин мунайзаттарына баа төмөндөгү себептерден улам жогорулаган:

- Россия Федерациясынын Өкмөтү тарабынан Россия Федерациясынын ички рыногун толтуруу үчүн бензинди экспорттоого тыюу салынды, ага ылайык экспорттук сунуштун көлөмү кескин кыскарды, бул өз кезегинде күйүүчү майдын экспорттук бааларынын өсүшүнө алып келди;

- заводдорду оңдоого токтотуу да рынокто күйүүчү май менен камсыз кылуу көлөмүнүн азайышына, ошого жараша баанын өсүшүнө алып келет.

Белгилей кетүүчү нерсе, 2024-жылдын 1-октябрынан тартып Кыргызстанда импорттолгон жана өндүрүлгөн бензинге жана дизелдик отунга молекулярдык маркерлерди колдонуу менен милдеттүү түрдө маркировкалоо киргизилген. Ошол эле учурда, 2025-жылдын 1-январынан тартып маркировкаланбаган бензиндин жана дизелдик отундун жүгүртүлүшүнө тыюу салынган**.** Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 4-июлундагы №361 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасында күйүүчү май маркерлерин колдонуунун тартиби жөнүндө жобонун 14-пунктуна ылайык, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Министрлер

Кабинетинин 2024-жылдын 27-сентябрындагы №587 “Мамлекеттик-жеке өнөктөштүктүн инновациялык долбоорун ишке ашыруу жана отунду маркалоо операторун аныктоо жөнүндө” токтому менен **«Учкун» ААКтын күйүүчү майлоочу майларга жана маркировкалоо кызматынын тарифи 0,37 сом/литр деңгээлинде убактылуу (6 айлык мөөнөткө) макулдашылды.**

2024-жылдын ноябрь айынын экинчи жарымында Кыргызстандын айрым май куюучу жайларында автогаз (СГГ-суюлтулган газ) менен убактылуу кыйынчылыктар жаралган. КР Нефтетрейдерлер ассоциациясынын маалыматы боюнча, тартыштык Россия Федерациясында темир жол цистерналарынын жетишсиздигине байланыштуу болгон.

Экинчи себеп, акыркы жылдары Кыргызстанда бензинге болгон баанын олуттуу айырмасынан улам, газды керектөө бир нече эсеге көбөйүп, баасынын олуттуу жогорулашына алып келген.

Күйүүчү-майлоочу майларга баа динамикасын талдоонун жыйынтыгы боюнча нефтетрейдерлерге баалардын негизсиз көтөрүлүшүнө жол бербөө боюнча тиешелүү сунуштамалар берилди. Белгилей кетсек, Кызмат тарабынан Кыргызстандагы Нефтетрейдерлер ассоциациясына автогаздын жетишсиздигине байланыштуу кырдаалды жөнгө салуу жана анын баасын турукташтыруу боюнча кат жөнөтүлдү.

Ошондой эле, Кызмат тарабынан Кыргызстандын нефтетрейдерлер ассоциациясына темир жол вагондорундагы (цистерналар) көйгөйлөрдөн улам, Кыргыз Республикасында автогаздын тартыштыгын болтурбоо жана республикада автогаздын запастарын жетишээрлик камсыз кылуу максатында, нефтетрейдерлерге жер астындагы же жер үстүндөгү газгольдерлерди (газ цистерналарын) сатып алуу сунушу менен кат жөнөткөн.

2024-жылга карата Кыргыз Республикасында орточо А-92 бензинине жана дизелдик отунга (сом/литр) айлык рыноктук (чекене) баасы

	Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
А-92	62,5	62,2	63,0	64,9	65,8	66,0	66,4	66,6	66,5	66,5	66,8	64,6
Дм	70,3	70,3	70,8	72,6	72,9	72,9	73,3	74,0	74,0	74,1	74,3	72,1

2025-жылдын 10-февралына карата ЕАЭБге мүчө мамлекеттерде күйүүчү-майлоочу майлардын орточо салыштырма баасы, сом/л (Улуттук банктын 2025-жылдын 10-февралына карата курсу боюнча)

	Кыргызстан	Казахстан	Россия	Беларусия	Армения	Таджикистан	Өзбекистан
Аи-92	65,0	34,0	46,4	58,6	109,2	83,6	71,7
Аи-95	73,0	45,6	50,8	61,1	115,8	86,7	85,8
Дм	72,6	48,9	57,6	61,1	111,4	92,3	83,8

ЕАЭБге мүчө мамлекеттердин жана үчүнчү өлкөлөрдүн күйүүчү-майлоочу майлардын рынокторундагы кырдаалга баа берүү, бензиндин баасы алардын өздүк өндүрүшүн эске алуу менен Казакстан, Россия жана Белоруссияда гана Кыргыз Республикасына караганда төмөн экенин көрсөттү, бул да Кыргыз Республикасында күйүүчү-майлоочу майлардын рыногунда бааларды кармап туруу боюнча жүргүзүлүп жаткан иш-чаралардын оң натыйжасын тастыктайт.

Цемент рыногу

Цемент рыногунда үстөмдүк кылуучу субъекттер – «Түштүк-Кыргыз Цемент» ЖАКы, «Кант цемент заводу» ААКы жана «Түштүк курулуш материалдар комбинаты» ЖЧКсы бар, алар цемент өндүрүшүнүн олуттуу үлүшүн – 97,1%, цемент рыногунун – 83% камсыздайт.

2024-жылы цементтин чекене баасы кескин жогорулады, бул республиканын рынокторуна цементти жеткирүүдөгү үзгүлтүктөргө байланыштуу болду. Кызмат тарабынан

цемент заводдору менен "Атаандаштык жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамын так сактоо жана цементтин жетишсиздигине байланыштуу түзүлгөн кырдаалга байланыштуу Кыргыз Республикасынын ички рыногунда жасалма тартыштыктын пайда болушуна жол бербөө боюнча чараларды көрүү боюнча иш жүргүзүлдү. Түзүлгөн кырдаал чыгарылган продукцияга баанын негизсиз жогорулашына алып келбеши керек.

Зарыл чаралардын бири катары Кызмат биринчи кезекте цементке болгон муктаждыкты камсыз кылууну сунуштады:

-Ысык-Көл облусундагы - Кант цемент заводун;

-Бишкек шаарындагы жана Чүй облусундагы - «Южно-Кыргызский Цемент» ЖАКсын, «Южный комбинат строительных материалов» ЖЧКсын жана «Синьжи-Пирим» ЖЧКсын:

Аталган цемент заводдору тарабынан цементтин дүң-сатуу баалары 2024-жылы өзгөргөн жок. Жыйынтыгында маселе чечилип, бул кырдаалды турукташтырууга мүмкүндүк берди.

Кыргыз Республикасында цементке орточо рыноктук чекене баалар

№	**Товардын аталышы**	**Өлчөө бирдиги**	**2024-жылы баа (сом)**
1.	Цемент М-400 (жергиликтүү)	50 кг	402,5
2.	Цемент М-400 (импорттолгон)	50 кг	455,0

Көмүр рыногу

2024-жылы көмүргө бааларды мамлекеттик жөнгө салуу эки жолу киргизилген:

1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 8-сентябрындагы 7№455 «Социалдык маанидеги товарларга бааларды мамлекеттик жөнгө салуу жөнүндө» токтомунун негизинде, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигинин 2023-жылдын 18-октябрындагы №133 «Кыргыз Республикасынын аймагында көмүргө бааларды убактылуу мамлекеттик жөнгө салууну киргизүү жөнүндө» буйругун аткаруу үчүн **(мамлекеттик жөнгө салуу 2023-жылдын 25-октябрынан 2024-жылдын 25-январына чейин киргизилген**), Кызмат тарабынан Кыргыз Республикасынын облустары жана Бишкек, Ош шаарлары боюнча көмүргө баалардын максималдуу деңгээлдери белгиленген.

Мамлекеттик жөнгө салуу мезгилинде Кызмат тарабынан жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, салык органдарынын жана ички иштер органдарынын кызматкерлерин тартуу менен белгиленген баалардын сакталышына карата контролдук иш-чаралар жүргүзүлгөн.

Ошондой эле, Кызмат тарабынан көмүр сатуу тармагында иш алып барган чарбакер субъекттердин арасында түшүндүрүү иштери жүргүзүлүп, көмүрдүн баасына күн сайын мониторинг жүргүзүлдү.

2. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 8-сентябрындагы №455 «Социалдык маанидеги товарларга бааларды мамлекеттик жөнгө салуу жөнүндө» токтомуна ылайык, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигинин 2024-жылдын 19-августундагы №78 «Кыргыз Республикасынын аймагында көмүргө бааларды убактылуу мамлекеттик жөнгө салууну киргизүү жөнүндө» буйругу менен **2024-жылдын 15-сентябрынан 2024-жылдын 15-декабрына чейин көмүргө бааларды убактылуу мамлекеттик жөнгө салуу киргизилген**.

2024-жылдын 27-декабрынан тартып көмүргө бааларды мамлекеттик жөнгө салуу 2025-жылдын 15-февралына чейин мөөнөтү узартылган.

Мамлекеттик жөнгө салуунун алкагында Кызмат тарабынан Кыргыз Республикасынын облустары жана Бишкек, Ош шаарлары боюнча көмүргө баалардын максималдуу деңгээлдери белгиленген, бул кыш мезгилинде калк үчүн көмүрдүн жеткиликтүү болушун камсыздады.

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 28-майындагы №265 “Кыргыз Республикасынын экономика тармактарын жана калкын 2024/2025-жылдардын күз-кыш мезгилине даярдоо жөнүндө” токтомунун 3-пунктун аткаруу максатында, тиешелүү иштер аткарылды.

«Кыргыз Республикасынын экономика тармактарын жана калкын 2024/2025-жылдардын күз-кыш мезгилине даярдоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин

2024-жылдын 30-майындагы №265 токтомун ишке ашыруу жөнүндө» 2024-жылдын 30-майында №26 буйрук чыккан. Буйрукка ылайык, Кызматтын аймактык бөлүмдөрү тарабынан төмөндөгүлөр белгиленди:

- «Кыргызкөмүр» мамлекеттик ишканасы тарабынан берилген тизмеге ылайык, Кыргыз Республикасынын отун-энергетикалык комплексинин ишканаларына көмүр жеткирүүнү жүзөгө ашырган Кыргыз Республикасынын көмүр казуучу компанияларына көмүрдүн баалары;
- күйүүчү-майлоочу жана башка керектелүүчү материалдардын наркы өзгөргөн (жогорулаган же төмөндөгөн) учурда аларды кайра карап чыгуу (кайра бекитүү) укугу менен тариф түрүндөгү маршруттар боюнча кайтарым багытты эске алуу менен автотранспорт каражаттары менен көмүр жана мазут ташууга баа;
- «Кыргызкөмүр» МИ тарабынан берилген материалдарга (эсептөөлөргө) ылайык, Балыкчы шаарындагы жүктөө-түшүрүү аянтчасында көмүрдү темир жол транспортуна кайра жүктөө боюнча кызматтардын наркы.

Кумшекер рыногу

Кант өндүрүү рыногунда субъектилердин тобунун курамында «Кайыңды-Кант» ААКсы жана «Кошой» ААК субъектилеринин **абалы үстөмдүк кылуучу деп таанылган.**

3 жыл аралыгында кантка болгон бааны туруктуу негизде кармап туруу максатында, Монополияга каршы жөнгө салуу кызматы менен «Кайыңды-Кант» ААКсы, «Кошой» ААКсы, «Умай Групп» ЖЧКсы (Народный, Глобус, Достор), «Азия Ретейл» ЖЧКсы (Фрунзе), «Торговый Дом «Яр-Марка» ЖЧКсы, «Шекер» дүң соода маркети, «Рейтейл Холдинг» ААКсы (Боорсок), «Боорсок Инвест» ЖЧКсы (Алма) жана «К.М.Компани» ЖЧКнын (КИВИ) ортосунда түзүлгөн Кызматташуу келишиминин алкагында иштер жүргүзүлүп келет.

Бул Макулдашуунун алкагында биллинг системасы бар соода түйүндөрү кумшекерди бир лоялдуулук картасы боюнча суткасына бир кишиге 1 кг чектөө менен, өндүрүүчү заводдордун дүң-сатуу баасына 2 сом/кг ашпаган үстөк баа менен сатышат, 1 кг ашык сатылганда үстөк баа 7 сом/кг ашпайт. Биллинг системасы жок соода түйүндөрү кумшекерди өндүрүүчү заводдордун дүң-сатуу баасына 5 сом/кг ашпаган үстөк баа менен чекене баада сатышат.

Макулдашуу андан келип чыккан милдеттенмелерди өзүнө алууга даяр болгон соода түйүндөрүнүн кошулуусу үчүн ачык.

2024-жылга карата республика боюнча кум шекердин орточо рыноктук чекене баасы (сом/кг)

	КР	Бишкек	Токмок	Нарын	Каракол	Талас	Ош	Жалал-Абад	Баткен
Январь 2024-ж.	77,8	79,5	75,5	75,0	74,9	80,0	76,3	78,5	82,5
Февраль 2024-ж.	77,4	79,5	76,0	75,0	75,3	77,5	75,0	78,5	82,5
Март 2024-ж.	78,0	79,3	76,5	75,8	77,4	77,5	75,0	78,5	84,4
Апрель 2024-ж.	79,7	81,4	77,0	76,0	78,9	78,3	76,0	79,8	90,0
Май 2024-ж.	80,8	82,5	77,5	78,6	79,4	78,8	78,3	81,5	90,0
Июнь 2024-ж.	81,7	82,5	77,0	80,8	80,2	80,1	80,0	81,9	91,0
Июль 2024-ж.	81,7	82,5	77,0	80,8	80,2	80,1	80,0	81,9	91,0
Август 2024-ж.	81,7	82,5	79,4	81,0	79,1	78,1	79,3	81,5	92,5
Сентябрь 2024-ж	80,1	82,5	77,8	81,0	77,4	77,1	77,5	79,6	88,1
Октябрь 2024-ж..	77,7	82,5	77,5	73,5	75,4	76,0	73,5	78,5	85,0
Ноябрь 2024-ж.	75,1	82,5	73,8	71,3	66,3	73,9	72,8	75,1	85,0
Декабрь 2024-ж.	70,7	82,5	65,0	62,5	61,8	70,0	68,5	72,5	82,5

Канттын баасынын деңгээлинин өзгөрүү динамикасы көрсөткөндөй, 2024-жылдын октябрынан тартып республика боюнча канттын орточо чекене баасы 7 сом/кг төмөндөгөн.

2024-жылы рекорддук түшүмгө байланыштуу азык-түлүк рыногунун өздүк кант өндүрүшү менен камсыздалышы 100% түздү. Бул кант рыногундагы кырдаалды турукташтырууга гана эмес, бааны кыйла төмөндөтүүгө да мүмкүндүк берди, мисалы, соода түйүндөрүндө кант килограммына 62-64 сомдон сатылууда.

Чийки сүттү сатып алуу рыногу:

Мамлекеттик реестрге Чүй жана Талас облустарынын аймактарында сүт сатып алууну жүзөгө ашырган 5 субъект кирет:

Чүй облусу боюнча – «Үмүт жана Ко» ЖЧКсы;

Талас облусу боюнча – «Талас Сүт» ЖАКы, «Арашан» ААКы, «Талас Даамы» ЖЧКсы, «Эмилия» ЖЧКсы.

Кызмат тарабынан сүт сатып алуу рыногунда бааларга түз мамлекеттик жөнгө салуу жүргүзүлбөйт.

Сүттүн сатып алуу бааларын жөнгө салуу максатында КР Министрлер Кабинетинин 2024-жылдын 2-декабрындагы № 724 токтому менен Чийки сүткө базалык бааны белгилөө тартиби бекитилген. Тартип менен мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, чарбакер субъекттер жана башка кызыкдар жактар чийки сүткө базалык бааны белгилөөдө жетекчиликке ала турган жол-жоболор аныкталган. Кызмат тарабынан аталган токтомдун алкагында тиешелүү иштер жүргүзүлүүдө.

ПЦР тестин колдонуу менен Covid-19 лабораториялык диагностикасынын базары

2024-жылы Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 27-сентябрындагы № 529 токтому менен бекитилген Монополиялык жогорку (төмөн) бааларды аныктоонун тартибине ылайык, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 27-сентябрындагы № 529 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын монополияга каршы мыйзамдарын бузуулар жөнүндө иштерди кароонун эрежелери, 2022-жылдын № 619 токтомуна ылайык:

- алардын экономикалык максатка ылайыктуулугун аныктоо максатында ПЦР тестирлөө боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн наркына кирген чыгымдарды талдоо;
- өндүрүү жана сатуу үчүн зарыл болгон чыгымдарды жана пайданы баалоо;
- «И.» ЖЧКсынын аракеттерин тастыктаган фактылардын бар экендигин аныктоо боюнча иликтөө иштери жүргүзүлдү. жана «Г.КГ» ЖЧКсы монополисттик жогорку бааны коюуга.

Жүргүзүлгөн иштердин жыйынтыгы менен кызмат «И.» ЖЧКсынан өндүрүп алуу боюнча токтом чыгарган. "Атаандаштык жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуунун натыйжасында алынган кирешелер:

- 2020-жылга 102 802 906 сом;
- 2021-жылга 319 158 979 сом;
- 2022-жылга 1 378 484 сом.

Кызматтын чечимине макул болбогон «И.» ЖЧКсы Кыргыз Республикасынын «Административдик ишмердүүлүктүн негиздери жана административдик жол-жоболор жөнүндө» Мыйзамына ылайык, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине административдик даттануу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Башкы прокуратурасына Башкармалыктын кызматкерлеринин Кыргыз Республикасынын Президентинин 2024-жылдын 9-январындагы ишкердик субъекттерин текшерүүгө 2024-жылдын 31-декабрына чейин мораторий киргизүү жөнүндөгү Жарлыгынын талаптарын бузду делген аракеттерине карата даттануу берди.

Бишкек шаарынын Октябрь районунун прокуратурасы тарабынан «И.» ЖЧКсынын жогоруда көрсөтүлгөн арызы каралып, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарын бузуу аныкталган эмес.

Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерциялык министрлигинин административдик даттанууну кароо комиссиясынын 2024-жылдын 29-мартындагы № 14-1/6484 чечими менен «Интелмед» ЖЧКсынын «Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын бузуунун натыйжасында алынган кирешелерди өндүрүп алуу жөнүндө Монополияга каршы жөнгө салуу кызматынын чечимин жокко чыгаруу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 5-февралындагы № 14-1/6484 токтому менен. 2024-жылдын №1 токтому четке кагылган.

Чечим менен макул болбогон «Интелмед» ЖЧКсы сотко даттанган; сот өндүрүшүнүн алкагында 2024-жылдын 28-ноябрында Кыргыз Республикасынын Жогорку соту апелляциялык инстанциянын чечимин күчүндө калтырып, Кызматтын аракеттерин **мыйзамдуу** деп тапкан.

3.Атаандаштыкка жөндөмдүү товар рыноктору, анын ичинде социалдык маанилүү товарлар.

Атаандаштык товардык рыноктордо Кызматтын ролу - Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамында белгиленген атаандаштыктын ченемдерин жана эрежелерин бузууга жол бербөө болуп саналат.

2024-жылы Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамын бузуу белгилери боюнча жеке жана юридикалык жактардан **56 арыз** (даттануу) каралып, мыйзам бузууларды жоюу талабы менен **28 эскертме** берилген, **28 эскертме** аткарылган, **7 арыз** ыктыярдуу түрдө четтетилген. 2023-жылга салыштырмалуу каралып жаткан кайрылуулардын саны **16**га көбөйгөн.

Мыйзам бузуулардын негизги бөлүгү, мурдагыдай эле, ак ниет эмес атаандаштыкка жана эреже катары, аталган Мыйзамдын 8-беренесинин нормаларын бузууга байланыштуу:

- башка чарба жүргүзүүчү субъекттин товарын, ошондой эле анын сырткы көрүнүшү анын таңгагынын формасын жана сырткы жасалгасын өз алдынча көчүрүп алууга;

- башка чарба жүргүзүүчү субъекттин патенттик укугун бузуу жолу анын продукциясын түздөн-түз кайталап өндүрүп чыгарууга;

- башка чарба жүргүзүүчү субъекттин иши менен **чаташтырууга** алып келген товардык белгисин, тейлөө белгисин, товар чыгарылган жеринин аталышын, фирманын аталышын мыйзамсыз пайдаланууга;

<u>Мисалы:</u>

“V.T.” туристтик агенттигине карата арызы ("М. энд К."ЖЧК).

Арызда көрсөтүлгөн маалыматка ылайык, "V.T". туристтик компаниясы өз уюмунун аталышында, өтүнмө ээсине таандык “В.Т.” товардык белгисин укук ээси катары колдонот (2020-ж. 17-декабрындагы №16999 товардык белгисинин күбөлүгү).

Кыргыз Республикасынын "Товардык белгилер, тейлөө белгилери жана товарлар чыгарылган жерлердин аталыштары жөнүндө" Мыйзамынын 3-беренесине ылайык, товардык белгинин ээси товардык белгини пайдаланууга жана тескөөгө, ошондой эле аны башка жактар тарабынан пайдаланууга тыюу салуу өзгөчө укугуна ээ. Кыргыз Республикасында товардык белгини анын ээсинин уруксатысыз эч ким пайдалана албайт.

Арызды кароонун алкагында, Кызмат берген материалдардын негизинде Кыргызпатент тарабынан "Авиаташуулар, транспорттук кызматтар, автомобилдик транспорттор, ижара ж. б. у. с.” ТКЭКтин 39-классы боюнча берилген «В.Т.» товардык белгисинин укук ээси болуп саналары аныкталган.

Мында, юридикалык жактардын маалымат базасынан алынган маалыматка ылайык, Кыргыз Республикасынын Юстиция Министрлигинин сайтындагы "М. энд К." ЖЧКнын ишинин негизги түрү туристтик агенттиктердин иши болуп саналат.

Башкача айтканда, Т.Н. Т.жана "М. энд К." ЖЧКсы ишкердик ишин ар кандай товардык рыноктордо жүргүзүшөт жана атаандаш болуп саналбайт.

Ушуга байланыштуу, көрсөтүлгөн кайрылуу “Атаандаштык жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарынын чегинде каралышы мүмкүн эмес.

Ошол эле учурда арызды кароонун алкагында көмөк көрсөтүү максатында Тараптар ортосунда "М. энд К." ЖЧКсы тарабынан товардык белгинин логотибине өзгөртүүлөрдү киргизүү жолу менен маселени жөнгө салуу (түсүн өзгөртүү жана оймо-чиймелерди кошуу) жөнүндө макулдашылды.

Тиешелүү жооп арыз ээсине жөнөтүлдү.

- М.В.В. жаранынан косметикалык продукцияларды сатуу жолу менен ак ниет эмес атаандаштыкты жүргүзүп жаткан адамдарга карата чара көрүү өтүнүчү менен кайрылуусу.

М.В.В. "Л.П.К". ЖЧКнын (мындан ары - ЖЧК) ээси болуп саналат. Califfornia товардык белгиси астында косметикалык продукцияларды өндүрүүнү жана сатууну жүзөгө ашырат. ЖЧКнын товардык белгиси Кыргызпатентте катталган.

М.В.В. Дордой базарынын аймагында косметикалык продукцияны (тоналдык каражат, макияж үчүн негиз) сатуу (сатуу), 4-өтмөк, № 423 жана № 370-371 контейнерлер (И.Ч.) 10,5 * 32 см өлчөмүндөгү, 40 мл көлөмүндөгү айнек идиштерде Califfornia аталышын колдонуу менен табылган. Аталган товарлар ЖЧКнын продуктусу болуп саналбайт, бул Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамдарынын ченемдерин бузуу болуп саналат.

Кароонун алкагында Кызмат И.Ч. жана М.З.А.нын Califfornia косметикалык продукциясын сатуу боюнча аракеттери "Атаандаштык жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамын бузуунун белгилерине жатаарын аныктады. Кароонун жыйынтыгы боюнча Кызмат тарабынан "Атаандаштык жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 8-беренесинин 1-бөлүгүнүн 5-пунктун бузган аракеттерди токтотуу жөнүндө эскертүү берилди. Бул эскертүү өз убагында аткарылды.

- "Б.К.И." ЖАКнын (мындан ары-ЖАК) өкүлдөрүнүн ак ниет эмес атаандаштыкты жүргүзүү маселеси боюнча кайрылуусу.

Кайрылууда баяндалган маалыматка ылайык, ЖАК Бишкек ш., Тынчтык проспекти, 303 боюнча "Бишкек" ЭЭАнын аймагында Champion, Bayce жана башка товардык белгилери астында чай продукциясын өндүрүүнү жана сатууну жүзөгө ашырат. ЖАК өндүргөн продукциянын товардык белгилери Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматында 2012-жылдын 31-январында №11074 катталган.

ЖАК өкүлдөрү тарабынан Ош базарынын аймагында, "Берекет Универсал", 0-өтмөк, 2-орун А.Н.А. Champion 11*15*6*6 товардык белгиси менен көлөмү 250 гр. 10 даана жасалма чай сатыктан табылган. Аталган продукция ЖАКтын продукциясы болбогондуктан, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын ченемдерин бузуу болуп саналат.

Кароонун жыйынтыгы боюнча жаран А.Н.А.-нын дарегине монополияга каршы мыйзамдарды бузуу белгилерин камтыган аракеттерди (аракетсиздикти) токтотуу жөнүндө эскертүү берилди, эскертүү өз убагында аткарылды.

"Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамдын 11-беренесине ылайык, кайра уюштурууга макулдук берүү жөнүндө **40** чарбакер субъекттин өтүнүчтөрү каралды (Мыйзамдын 3 жана 5-беренелерине ылайык алар менен аффилирленген жактар жана/же адамдардын тобу катышуучу болуп саналган чарбакер субъекттерди бириктирүү, бириктирүү, кайра түзүү жана түзүү). 2023-жылга салыштырмалуу өтүнүчтөрдүн саны 22ге көбөйдү. Кайрылуулар негизинен чарбакер субъекттердин биригүү процесстери менен байланышкан жана биригүүнүн негизги максаты административдик чыгымдарды кыскартуу болуп саналат (ишмердүүлүк соода, курулуш чөйрөсүнө таасирин тийгизет).

Ошондой эле 2024-жылы "Alga Group International Limited" ЖЧКнын (Алга Групп Интернешнл Лимитед) чарбакер субъекттин акцияларынын контролдук пакетин (уставдык капиталындагы үлүштөрүн) сатып алуу боюнча бүтүм жүргүзүү үчүн монополияга каршы органдын алдын ала макулдугун алуу өтүнүчү каралды - "Нур Телеком" ЖЧКсы ("О!" товардык белгиси)

Төмөнкү шарттарды эске алуу менен:

Сатуучу компания "Central Asia Telecom B.V". ЖЧКнын (Борбордук Азия Телеком Б.В.) жана сатып алуучу компания"Alga Group International Limited" (Алга Групп Интернешнл Лимитед) бир компанияга таандык Visor International DMCC (Визор International DMSS), ээси/ээси өзгөрбөйт

"Alga Group International Limited" (Алга Групп Интернешнл Лимитед) компаниясынын сатып алуучусу тарабынан "НУР Телеком" ЖЧКнын ишинин негизги багыттарында олуттуу өзгөрүүлөр пландаштырылбайт, анын ичинде баа саясатында да.

Кароонун жыйынтыгы боюнча бүтүм жасоого оң корутунду берилди.

2024-жылы товардык рыноктордогу атаандаштык чөйрөнүн абалына **57** талдоо, анын ичинде социалдык маанилүү товарларга **201** кароо жүргүзүлүп, анын жыйынтыгы боюнча Мамлекеттик реестрге тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилген (жогоруда маалымат келтирилген).

Баалардын жогорулашы байкалган атаандаштыкка жөндөмдүү товардык рынокторуна сереп жүргүзүлгөн: тоок эти, ШОРО фирмасынын улуттук суусундуктары, бөтөлкөдөгү суу, алча рыногу, сүт азыктары, тигүү жиптери, тамеки буюмдары, виза кызматтары, курулуш материалдары боюнча текшерүүлөр жүргүзүлүп анын алкагында баалардын өсүшү биринчи кезекте төмөнкү жагдайларга байланыштуу экендиги аныкталды:

1. Логистика: чийки затты жана даяр продукцияны ташууга кеткен чыгымдар (Казакстан Республикасы аркылуу транзиттик тарифтерди жогорулатуу, транзитти макулдашуу жол-жоболорун аткарбоо жана/же кечиктирүү).

2. Валюта курсунун айырмасы.

3. Өндүрүштүк чыгымдар: электр энергиясына, жабдууларга, таңгактоочу материалдарга, чийки затка жана жумушчу күчкө кеткен чыгымдар.

4. Суроо-талап жана сезондук өзгөрүүлөр: белгилүү бир мезгилдерде суроо-талаптын өсүшү баанын убактылуу өзгөрүшүнө алып келиши мүмкүн.

5. Салыктар жана мамлекеттик жөнгө салуу: салык жүгүн же тарифтерди өзгөртүү.

6. Айыл чарба шарттары - аба ырайы, түшүмдүүлүк жана табигый кырсыктар.

7. Өлкөнүн аймагынан чийки затты жана/же товарларды экспорттоого чектөө чараларын киргизүү.

Ошондой эле, кырдаалды баалоо жана анын Кыргыз Республикасынын рыногуна тийгизген таасири трансчегаралык рыноктордо иликтөөлөрдү жүргүзүүдө жана/же рыноктордо демпингге каршы чараларды киргизүүдө Евразия экономикалык комиссиясы (ЕЭК) менен өз ара аракеттешүүнүн алкагында жүргүзүлгөн:

- алюминий тасмасы;
- графиттелген электроддор;
- кальцинерленген техникалык сода;
- мунай жана газ өнөр жай болот түтүктөрү;
- жогорку тыгыздыктагы баштапкы полиэтилен;
- туникелүү рессорлор жана алар үчүн туникелер;
- Д-20 атылмалуу 152мм полимердик тыгын.

Социалдык жактан маанилүү товарлардын (СЖМТ) рынокторундагы атаандаштык чөйрөнүн абалына сереп салуу, атап айтканда, баа жагдайы өзгөргөндө баалардын тиешелүү мониторингин жана аналитикалык катты даярдоо менен туруктуу негизде жүргүзүлүп турат.

2024-жылы социалдык маанилүү товарларга орточо рыноктук чекене баалары республика боюнча орточо сом менен төмөндөгүчө келтирилген (октябрь мезгили СЖМТ тизмесинин кыскарышын эске алуу менен алынган):

	Аталышы	өлчөө бирдиги	**Орто эсеп менен октябрь айына 2023г.**	**Орто эсеп менен октябрь айына 2024г.**	**Жыл ичиндеги өзгөрүү**	
					Сом менен	**% менен**
1	1-сорттогу таразага тартылган буудай уну (жергиликтүү)	кг	36,5	35,7	-0,7	98,0
	1-сорттогу таразага тартылган буудай уну (импорттолгон)	кг	50,7	43,9	-6,8	86,5
2	1-сорттогу буудай унунан жасалган нан (бөлкө нан)	кг	62,8	64,5	1,7	102,8
	Нан азыктары (тандыр нан)	кг	95,0	95,0	0,0	100,0
3	Пастерленген 2,5-3.2% майлуулуктагы сүт	л	70,8	74,4	3,6	105,1

	Аталышы	өлчөө бирдиги	Орто эсеп менен октябрь айына 2023г.	Орто эсеп менен октябрь айына 2024г.	Жыл ичиндеги өзгөрүү	
					Сом менен	% менен
4	Тазаланган өсүмдүк күн карама майы	л	132,5	132,3	-0,2	99,9
5	Каймак май(туздалбаган 72,5% дан аз эмес кошулмаларсыз жана өсүмдүк майларысыз)	кг	485,9	557,6	71,7	114,7
6	Уй эти (сулп этинен башкасы)	кг	511,7	568,1	56,4	111,0
	Кой эти (сулп этинен башкасы)	кг	538,1	570,3	32,1	106,0
7	Кумшекер	кг	80,0	77,7	-2,3	97,2
8	Күрүч (таразага тартылган,тазаланган ак)	кг	151,0	151,4	0,4	100,3
9	Таразага тартылган макарон азыктары (вермишель)	кг	73,5	75,2	1,7	102,3
	Таңгакталган макарон азыктары (спагетти)	400гр	71,3	69,8	-1,5	97,9
	Таразага тартылган макарон азыктары (рожки)	кг	77,7	75,4	-2,3	97,0
10	Тоок жумурткасы	10 шт	108,8	109,8	0,9	100,8
11	Картошка	кг	27,5	28,4	0,8	103,0
	Сабиз	кг	36,8	36,4	-0,4	99,0
	Пияз	кг	26,1	25,3	-0,8	96,9
12	Көмүр (жергиликтүү)	тн	6077,7	6026,7	-51,0	99,2
	Көмүр (импорттолгон)	тн	7512,5	7700,0	187,5	102,5
13	Бензин Аи-92 маркасы	л	64,0	66,5	2,5	103,8
	Дизель майы	л	68,3	74,1	5,8	108,4
	Суюлтулган мунай газы/Автогаз	л	32,0	37,2	5,2	116,3
14	Суюлтулган газ (баллон)	10 кг	713,7	735,0	21,3	103,0
15	Минералдык жер семирткичтер (аммиак селитрасы)	кг	36,3	32,0	-4,3	88,2
	Минералдык жер семирткичтер (карбамид)	кг	45,5	40,8	-4,8	89,6
	Минералдык жер семирткичтер (аммофос)	кг	51,9	47,0	-4,9	90,6
16	Тоюттар (чөп)	тюк	382,3	252,0	-130,3	65,9

2024-жылы айрым социалдык маанилүү товарларга баалардын өсүшү белгиленди, ошондой эле үстөмдүк абалды ээлеген субъекттер катышкан рынокто Кызмат тарабынан көрүлүп жаткан чаралар өсүү себеби жогоруда көрсөтүлгөн.

Бааларды турукташтыруу максатында республикада төмөнкү чаралар көрүлдү:

Ун жана малга тоют базарлары боюнча:

2024-жылы Кыргыз Республикасынын Ун өндүрүүчү ишканалары менен кызматташуу жөнүндө макулдашуунун алкагында иштер жүргүзүлүп, рынокту жеткиликтүү баада сапаттуу буудай уну жана мал азыгы менен толтурууга, ошондой эле ун тартуучу ишканалар республиканы ун менен камсыз кылуу боюнча бир катар милдеттенмелерди алышты. Келишим 2024-жылдын 31-декабрына чейин күчүндө болгон. Келишимдин алкагында 1-сорттогу

унга болгон баа туруктуу болуп, республика боюнча орточо эсеп менен 1 кг 39 сомдон ашкан эмес.

2024 - жылы 1-сорттогу ундун баасынын төмөндөшү байкалган жана анын баасы 2024-жылдын 1-декабрына карата республика боюнча 35, 2 сомду түзгөн.

Республика боюнча 1-сорттогу унга орточо рыноктук чекене баалары 2024-жылдын айлары боюнча (сом/кг)

Январь	Февраль	Март	Апрель	Май	Июнь	Июль	Август	Сентябрь	Октябрь	Ноябрь	Декабрь
35,9	36,2	35,7	36,0	36,2	36,4	36,2	36,1	36,0	35,7	35,6	35,2

Нан жана нан азыктарынын рыногу боюнча:

2023-жылдын 5-октябрынан тартып 2024-жылдын 5-январына чейин биринчи сорттогу (формалуу) буудай унунан жасалган нандын, нан азыктарынын (нан) баасын убактылуу мамлекеттик жөнгө салуу киргизилген.

Мамлекеттик жөнгө салууну жүргүзүү мезгилинде кызмат тарабынан жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, салык органдарынын жана ички иштер органдарынын кызматкерлерин тартуу менен белгиленген баалардын сакталышына контролдук иш-чаралар жүргүзүлгөн.

Белгилей кетсек, 2024-жылы Ун өндүрүүчү ишканалар менен кол коюлган келишимдин негизинде, 1-сорттогу буудай унунан жасалган нан жана нан азыктарынын (нан) баасы турукташтырылды.

Макарон азыктарынын рыногунда ушундай эле жагдай, макарон азыктарынын баасынын өсүшү көпчүлүк бөлүгү импорттук макарон азыктарында катталган жана анын себеби, Россияда, Казакстанда жана логистикада макарон азыктарын өндүрүүчүлөрдүн дүң жана сатуу бааларынын жогорулашы.

Өсүмдүк майы:

Кыргыз Республикасына өсүмдүк майы негизинен Россиядан жана Казакстан Республикасынан ташылып келинет.

2024-жылдын ноябрында Россияда заводдордо күн карама өсүмдүк майынын дүң сатуу баасы кымбаттап, логистиканы эске албаганда, көлөмүнө жана өндүрүүчүгө жараша литрине орточо 90 рублден 104 рублга чейин жеткен. Дүң сатуу баалары жогорулаганда гана жана логистиканын кымбатташынын эсебинен чекене баалар өзгөрүшү мүмкүн Баалардын өсүшүнө жол бербөө максатында өсүмдүк майын жеткирүүгө КНСти нөлгө түшүрүү боюнча сунуштар киргизилген, бул кырдаалды жөнгө салууга мүмкүндүк берди.

Эт (уй, кой) рыногунда баанын өсүшү 2024-жылдын аягында катталган. Соодагерлердин сөзү боюнча баалардын өсүшү Өзбекстан Республикасына эт жана мал (союлуучу) ташып чыгууга байланыштуу болгон, ошондой эле баанын өсүшүнө сезондук фактор жана тоюттун жана малдын баасынын жогорулашы таасир эткен.

Бааларды турукташтыруу жана калк үчүн азык-түлүктүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу максатында өлкөнүн бардык аймактарында жарманкелер уюштурулуп, анда эт түздөн-түз фермерлерден жеткиликтүү баада сатылган. Эт сатуучу социалдык пункттар ачылды: Бишкек шаарында 4 пункт иштейт, анда уй этинин килограммы 550 сомдон сатылат, ал эми Ош шаарында - 2 пункт бар, килограммы 640 сомдон сатылат.

Атаандашуу товар рынокторунда Кызматтын иши Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" Мыйзамынын ченемдерин бузууга жол бербөө, атап айтканда, айрым субъекттердин жогорку бааларды колдоого, аймактык принцип жана ак ниет эмес атаандаштык боюнча рынокту бөлүштүрүүгө багытталган баа жаатындагы көмүскө бүтүм, макулдашылган аракеттерди болтурбоо.

Кызмат өз ишинде алдын алуучу мүнөздөгү механизмдерди колдонот (керектөөчүлөрдү жана бизнес өкүлдөрүн түшүндүрүү, сурамжылоо, бааларга мониторинг жүргүзүү жана товардык рыноктордогу кырдаалды баалоо). 2024-жылы Кызмат тарабынан "Жумшак укук" механизми колдонулуп, Кыргыз Республикасынын "Атаандаштык жөнүндө" мыйзамын мүмкүн болгон бузуулар жөнүндө түшүндүрүү жана аларды болтурбоо жөнүндө эскертүү менен чарба жүргүзүүчү субъекттерге **12 кат** жөнөтүлгөн.

Эл аралык кызматташтык жана атаандаштыкты адвокатташтыруу

2024-жылы Евразия экономикалык комиссиясы (ЕЭК) жана монополияга каршы саясат боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (МКСМАК) алкагында өз ара иштешүү боюнча иштер жүргүзүлдү.

Жыл ичинде кызматтын эксперттери тарабынан атаандаштыкты коргоо жана өнүктүрүү, монополияга каршы жөнгө салуу маселелери боюнча 190 жыйынга (видеоконференцияга) катышты.

Аталган отурумдардын алкагында ЕЭКтин 101 долбоору/маселелери боюнча корутундулар каралган жана даярдалган.

Ошондой эле, 2024-жылы ЕАЭБ жөнүндө Келишимдин жоболорун жана ЕАЭБдин келишимдик-укуктук базасын өркүндөтүү боюнча иштер жүргүзүлдү.

ЕЭК Кеңешинин 2024-жылдын 1-мартындагы №16 чечими менен төмөнкүдөй өзгөртүүлөр бекитилген:

1) Комиссиянын Кеңешинин 30.01.2013-жылдагы №7 чечими менен бекитилген атаандаштыктын абалын баалоо методикасына;

2) ЕЭК Кеңешинин 2012-жылдын 23-ноябрындагы №98 чечими менен бекитилген трансчекаралык рыноктордо атаандаштыктын жалпы эрежелеринин бузулушуна иликтөө жүргүзүү тартибине;

3) ЕЭК Кеңешинин 2012-жылдын 23-ноябрындагы №99 чечими менен бекитилген трансчекаралык рыноктордо атаандаштыктын жалпы эрежелерин бузуу жөнүндө иштерди кароо тартибине;

4) Евразия экономикалык комиссиясынын Кеңешинин 2012-жылдын 17-декабрындагы №118 чечими менен бекитилген трансчекаралык рыноктордо атаандаштыктын жалпы эрежелерин бузгандыгы үчүн эсептөө методикасына жана айып салуу тартибине.

Отчеттук мезгилде, ЕАЭБге мүчө мамлекеттердин байланыш чөйрөсүндөгү атаандаштык жана тоскоолдуктарды жоюу маселелери боюнча жумушчу топтун отурумдарына катышты. ЕАЭБге мүчө мамлекеттердин аймактарында эл аралык роумингде уюлдук байланыш кызматтарына адилет тарифтерди пайдалануу эрежелеринин долбоору каралды.

Евразия комиссиясынын Кеңешинин 2012-жылдын 23-ноябрындагы №97 чечими менен бекитилген трансчекаралык рыноктордогу атаандаштыктын жалпы эрежелерин бузууларга иликтөө жүргүзүүнүн тартибине ылайык, трансчекаралык рыноктордогу атаандаштыктын жалпы эрежелерин сактоо үчүн арыздарды кароо жана иликтөөлөрдү жүргүзүү узак убакытты талап кылаарын эске алып, талкуулоолордун жыйынтыгында трансчекаралык рыноктордогу атаандаштыктын жалпы эрежелеринин бузулушуна иликтөө жүргүзүүнүн тартибине толуктоо /ченем киргизүү чечими кабыл алынды. ЕЭК Комиссиясы чечим чыгарганга чейин кызмат көрсөтүүчү субъект тарабынан келишимдин шарттары өзгөргөн учурда кызмат көрсөтүүнү (ишти) алуучу/керектөөчү субъект үчүн колдонуудагы келишимдин шарттарын сактоо каралган.

ЕАЭБ жөнүндө келишимде белгиленген атаандаштыктын жалпы эрежелеринин бузуу ченемдери боюнча **19 арызды** кароонун алкагында, Кызматтын эксперттери чарбакер субъекттердин арыздарын кароодо ЕЭКтин отурумдарына катышты. Белгилей кетсек, мыйзам бузуулар негизинен ак ниет эмес атаандаштык жана үстөмдүк абалынан кыянаттык менен пайдалануу маселесине байланыштуу болгон.

Австрия, Индия, Индонезия, Катар, Сингапур, БАЭ, Польша, Иран, Грузия, Монголия, Япония менен кызматташуу жана өз ара аракеттешүү жөнүндө макулдашуулардын долбоорлорунда атаандаштыкты коргоо жана өнүктүрүү маселелерин иштеп чыгуу боюнча Өкмөттөр аралык комиссиянын (ӨАК) сунуштары каралды жана киргизилди. Кызматтын эксперттери ӨАКга катышат.

Монополияга каршы саясат боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (МКСМАК) жана МКСМАКтын биргелешкен иликтөөлөр боюнча штабынын алкагында иш алып баруу:

2024 - жылы МКСМАКтын 56-57 отуруму жана КМШга мүчө мамлекеттердин монополияга каршы мыйзамдарын бузууларды биргелешип иликтөө боюнча штабдын 42-43 отуруму болуп өттү.

Иш-чаралардын негизги максаттары жана милдеттери:

1. Монополисттик ишмердүүлүккө, ак ниет эмес атаандаштыкка баа берүүнүн критерийлерин жана ыкмаларын, атаандаштык эрежелерин бузуу фактыларын иликтөө жол-жоболорун иштеп чыгуу;
2. Товардык рыноктогу атаандаштык эрежелерин бузган чарбакер субъекттерге, бийлик жана башкаруу органдарына таасир этүүнүн эрежелерин жана механизимдерин иштеп чыгуу жана аларды отурумдун катышуучуларынын (МКСМАК мүчөлөрүнүн) ортосунда макулдашуу;
3. Макулдашылган монополияга каршы саясатты жүргүзүү жана атаандаштыкты өнүктүрүү боюнча тараптардын кызматташуусунун укуктук жана уюштуруучулук негиздерин түзүү, ошондой эле монополисттик ишмердүүлүктүн жана/же ак ниет эмес атаандаштыктын кесепетинен соода жана экономикалык өнүгүү үчүн терс факторлорду жоюу жана катышуучу-мамлекеттердин экономикалык кызыкчылыктарына зыян келтирүүчү аракеттерге жол бербөө.

МКСМАК төмөнкүлөр жактырылды:

- КМШга мүчө мамлекеттердин монополияга каршы мыйзамдарын бузуунун алдын алуу жөнүндө баяндама.
- Санариптик рыноктарду жөнгө салуунун жаңы багыттары.
- КМШ өлкөлөрүндө блогерлердин жарнаманы жайгаштыруудагы ак ниеттүү практикасынын жалпы принциптери.
- КМШга мүчө мамлекеттердин монополияга каршы органдарынын азыркы шарттарда социалдык маанилүү товарлардын айрым рынокторундагы ишмердүүлүгү жөнүндө баяндама.

Монополияга каршы органдын ишинин ачыктыгын камсыз кылуу жана атаандаштыкты жактоо

Жарандардын жана бизнес-коомчулуктун маалыматка кеңири жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу, иштин айкындуулугунун принциптерин камсыз кылуу, ошондой эле атаандаштыкты жактоо максатында Кызмат дайыма **www. antimonopolia.gov.kg** расмий сайтында, ошондой эле: АКИpress, Tazabek, KirTag, Кабар, 24.kg, K-News, Sputnik.kg, kloop.kg ж.б. маалыматтык ресурстарда монополияга каршы органдын ишмердүүлүгү тууралуу маалымат жайгаштырылат.

«Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын карамагындагы маалыматтарга жетүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык расмий сайтта **349 материал**, жалпыга маалымдоо каражаттарында **378 материал жарыяланган.**

“Жарандардын кайрылууларын кароонун тартиби жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын аткаруу максатында Кызматтын жетекчилиги тарабынан жарандарды кабыл алуу

графиги бекитилген. Отчеттук мезгилде республика боюнча Кызмат тарабынан **320 жаранды жеке кабыл алган.**

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2010-жылдын 25-мартындагы № 182 “Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин, министрликтердин, административдик ведомстволордун, жергиликтүү мамлекеттик администрациялардын жана шаарлардын мэрияларынын коомдук кабылдамалары жөнүндө” токтомун аткаруу үчүн “Коомдук кабылдама” жана “Ишеним телефону” иштейт. Республика боюнча ишеним телефонуна кайрылгандардын саны **476** ны түзгөн.

Расмий сайтта “Электрондук кайрылуу” бар, анда арыз ээси өзүнүн байланыш маалыматтарын көрсөтүп, өз кайрылуусун билдире алат. Сайттын колдонуучулары үчүн анкета жайгаштырылган.

Мамлекеттик органдарга жарандардан электрондук кайрылуулар **Каттар.kg** порталы аркылуу келип түшкөн 23 суроо-талап каралды.

Отчеттук мезгилде жалпысынан **418** семинарлар, тренингдер, тегерек столдор, конференциялар жана башка иш-чаралар өткөрүлдү. Бардык жүргүзүлүп жаткан иш-чаралар (тегерек столдор, семинарлар, жолугушуулар, презентациялар, мониторингдер) жалпыга маалымдоо каражаттарынын катышуусу менен өткөрүлгөн.

Отчеттук мезгилде, Кызматтын жетекчилиги жана кызматкерлери тарабынан, телеканалдарда жана радиолордо (КТРК, НБТ, ЭлТР, ТРК НТС, МТРК Мир, 7-канал, Бешинчи канал, Азаттык, Ала-Тоо 24, Sputnik. TV, "New TV", "Азаттык", "Биринчи" радио» ж.б.) **183 комментарий (интервью) берилген.**

Монополияга каршы жөнгө салуу кызматынын атаандаштыкты коргоо жана өнүктүрүү, монополияга каршы жөнгө салуу, керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо жана жарнаманы көзөмөлдөө боюнча ишмердүүлүгү жөнүндө кеңири маалымат туруктуу негизде расмий сайтта жайгаштырылат: https://antimonopolia.gov.kg